

Ročník VII. Číslo 3. Schwalbach /Ts. červen 1984.

U PŘÍLEŽITOSTI MEZINÁRODNÍHO SETKÁNÍ ČLENŮ NAŠEHO ŘÁDU VE VÍDNI.

K DĚJINÁM RAKOUSKA.

(Napsal náš emeritní velkopřevor J.J. Dr. Karel kníže ze Schwarzenbergu.)

Není nadbytečné, ba je pro rakouskou stát-nost přímo nezbytné, že se rakouské obecnostvo konečně zabývá soustavněji vlastními dějinami. Dosud totiž rozdíl býval přímo směšný mezi průměrným — aspoň předválečným, ale i donedávna — v Čechách školeným Čechem, který znal takřka napaměť všechno od stadické lsky přes pražskou řadu defenestrací až po anabázi přes Sibiř, a Rakušanem, i maturantem, kterému byl sotva kdo známý kromě prince Evžena co porazil Turky a Schuberta, co složil zpěvné nápěvy. Dneska, konečně, jsou knihkupectví přímo zaplavena literaturou zejména o dějinách habsburských: jsou to jednak knihy nové, jednak nová vydání knih starších. A proti Čechy byly téměř 400 let (1527—1918) spojeny s Rakouskem, putně zajímavá tato literatura Čecha — zejména tam, kde se výslovně mluví o Češích a poměru Habsburků k nim.

Rozhlédneme-li se po knihách nedávno vydaných, začneme knihou která není vážná, nýbrž chce být humorně vyličením rakouských dějin: P. Orthofer: Uns bleibt auch nichts erspart. Chyba knihy je, že jsou tam různé podobnosti nesprávné. Divíme se, že autor si dělá zlomyslnou legraci nejen z císaře Františka a jeho vnuka Františka Josefa — což je u demokrata pochopitelné — nýbrž i z Ferdinanda, kterému upírá právo na název „Dobrotivý“, protože jeho vojevůdci Windischgraetz a Jelalič dali střílet na vídeňské revolucionáře (velkoněmecky smýšlející). Za to pozoruhodně zdůrazňuje, že si císař Karel udělal nepřátele (taky velkoněmecké) tím jak chtěl co nejdříve uzavřít mír, a je vůči němu vůbec spravedliv.

Vážné jsou za to knihy, které vydala dr. Hamannová o korunním princí Rudolfovi, a které se dotýkají velice podstatné české otázky. Rudolf, vášnivý liberál, nebyl sice výslovný protík Čechů. Ba naopak: máme jeho zřetelná vyjádření o tom, že by si německá národnost měla uvědomit, co je mocnářství dlužno národu tak četnému, tak nadehnému jako jsou Češi. Ale právě jeho liberalismus

(plus antiklerikalismus!) ho činil zuřivým nepřitelem české „historické“ (státoprávně smýšlející) šlechty a zejména jejího náčelníka, pražského kardinála-primase. Jejich program on tehdy odmítá — a v tom směru obsahují knihy Hamannové doklady nevšedně zajímavé. Jsou o to zajímavější, že mezi dnešní, zčásti deprimovanou a desorientovanou emigrací je nemálo těch, kteří říkají právě totéž: škoda, že se dali čeští národovci svést (státoprávní šlechtou), aby pro český stát žádali historické hranice (to jest německojazyčná území); to je prý vinno celým nestěším. — O korunním princí Rudolfovi ostatně vyšel nedávno nový pokus řešit důvod jeho smrti, po něm patrně budou následovat další. Ale to nás tolik nezajímá...

Pro dnešní náladu rakouského čtenářstva je příznačné, že vyšlo vydání paměti, které sepsal Ketterl, komorník starého císaře. V tomto nesporně vysoce zajímavém líčení neúnavného úřednického života Františka Josefa I. je pro Čechy zejména zajímavý odstavec o poměru mocnáře k jejich národu. Říká-li Ketterl, že je císař proto rád neměl, že žáril na pražské pokusy svého syna o popularitu, je to ovšem nesmysl: vždyť syna proto do Prahy poslal, aby tam oblibu získal. Věcnější je tuším líčení, jak se císař pán hněval, když ho v Čechách vítali zpěvem „Kde domov můj?“ a ne hymnou monarchie „Zachovej nám Hospodine...“ Příznačné je, že v tomto konfliktu obě strany měly pravdu, nebo obě byly v nepravu. Císař věděl, že žádná povolná autorita, zejména český sněm, neuznala tuto píseň za českou hymnu; vítat ho tak, bylo čistě svévolné. Ale Češi měli pravdu, když nemilovali TENTO text k Haydnovu nápěvu; věděli, že korektní byl text (za Ferdinanda Dobrotivého): „Bože zachovej nám krále...“

Nejvíce poučných odstavců o Češích a jejich zásadních protivnicích obsahují paměti, které deset let po převratě vydal důvěrník císaře Karla, hrabě Polzer-Hoditz, a které byly nyní znovu vydány. (Svou přízeň mu císař projevil nejen povýšením do stavu hraběcího, nýbrž

připojením jména manželky — dědičky staro-moravského rodu pánů z Hodic; pán z Hodic byl přední činovník v době předbělohorské) Polzerovy dějiny obsahují výmluvné údaje o tom, jak byly ze strany, která se tehda ještě nejmenovala „sudetská“, znemožněny všechny pokusy císařovy, dojít k vyrovnání s Čechy vyhovět Čechům. Proč císař Karel myslil, že je třeba se s Čechy vyrovnat? O tom nás poučí rozhovor, o kterém Polzer vypravuje z doby, kdy mladý arcikníže Karel (tehdy synovec tehdejšího následníka) žil na Hradě pražském a studoval tam. Polzer ho navštívil a Karel ho upozornil na místo defenestrace z roku 1618. „Na to navázal úvahu o strašných následcích, které defenestrace a Bělohorská bitva měla pro Čechy. I Uhry — prý — měly svou bitvu na Bílé Hoře — kapitulaci ve Vílagoši. Jenže pro Uhry prý následky nebyly trvalé, což je jistě dobré, ale pro Čechy prý trvalý do dne. Nebylo mně ničím novým, že úst tehdy teprve devatenáctiletého arciknížete, který měl úžasnou paměť, slyšet správné historicko-politické úvahy. Ale tehdy jsem byl přece neobyčejně udiven, že vidím jak se touto dějepisnou připomínkou dotkl jednoho z nejbolestnějších státních dějin našeho mocnářství a tak přesně“.

Tak mluvil potomek bělohorského vítěze už v mládí! Za jeho vlády velký význam pro Čechy měla jeho amnestie, která nám zachránila Rašina a tím bývalou, znamenitou československou valutu. Polzerovy vzpomínky ovšem vyprávějí zevrubně o tom, jak císař byl kvůli té amnestii zaplaven pomluvami a nadávkami, které řídilo německé vyslanectví. — Památné setkání V. Klofáče s císařem 22. října 1918 je tu líčeno nejen podle paměti generála Landwehra, nýbrž i podle vzpomínek Klofáčových. Ze při té audienci hovor začal česky, ale Klofáč pak přešel k němčině, je malý charakteristický rys... Slovem, byla tu nově vydána kniha milovníků českých dějin vysoce vítaná... a pro rakouského čtenáře velice poučná! K. S.

Vídeňská svobodná listy

640 roků od povýšení pražského biskupství na arcibiskupství a právo korunování.

Rok 1344 se stal pro náš národ jedním z nejdůležitějších. Tehdy právě před 640 léty uskutečnilo se konečné vymáčení pražského biskupství z arcibiskupství mohučského. To, o co usiloval již Břetislav I., a oba Přemyslové Otakarové, dosáhlo se až za markraběte Karla. Při samotném projednávání této tak vážné záležitosti musel Karel, mimo jiné, před kardinály potvrdit přísahou, že jazyk český je jazykem slovanským, který se v ničem nepodobá němčině. Mimo toho musel i potvrdit, že Praha je od Mohuče vzdálená dvanáct dní cesty. Teprve potom 30. dubna roku 1344 slavnou pro nás bullou papeže Klimenta VI. byl pražský biskupský stolec povýšen na arcibiskupský. Další bullou vydanou 6. května 1346 se přenáší z Mohuče na toto nové arcibiskupství právo korunování českých králů. Podívejme se dnes poněkud blíže na toto právo a seznáme se s korunovačními klenoty. Předlohou pro tento článek nám byla kniha Anny Skýbové, která plně vyčerpává tuto tematiku.

Korunovační klenoty Království českého jsou souborem mimořádné hodnoty historické, umělecké i významnou kulturní památkou, symbolisující stáletou tradici českého státu.

Nejstarší částí souboru je královská koruna a kožené pouzdro. Vznik koruny, zvané též svatováclavská, spadá do poloviny 14. stol., kdy Karel IV., ještě jako markrabě moravský, si vyžádal od papeže Klimenta VI. vydání zvláštní

papežské bully, týkající se korunovační insignie. Království českého. V textu této bully, vydané 6. května 1346, se uvádí „... markrabě moravský Karel, prvorozený syn českého krále Jana, dal ze zbožné úcty ke svatému Václavu, kdys králi českému, znovu zhotoviti značně drahocenný královský diadém a že jej slavně hlavě řečeného světce, jehož tělo v pražském kostele odpočívá, daroval a na ní vložiti dal

s tím úmyslem, aby s hlavy té nesměl býti dán, leč ke korunovací nového krále, anebo když by konány byly jiné slavnosti králem ve městě neb předměstích pražských, jež by užití koruny královské vyžadovaly, tak však, že jí v týž den korunovace nebo takovéto slavnosti na hlavu světce zase uložiti povinni budou". Zároveň určuje papež nejvyšší církevní trest exkomunikace pro toho, kdo by tuto korunu chtěl zcizit, poškodit či jiným způsobem zneužít. Zároveň s vydáním této bully bylo pražskému arcibiskupství (povýšeno r.1344) uděleno právo korunování českých králů.

Anna Skýbová na toto téma píše: I když jsou české korunovační klenoty mladší než uherské, patří přesto k nemnoha do naší doby zachovaných středověkých symbolů státní moci v Evropě a ve světě vůbec. Jejich historie je složitá a často dramatičtá. Její sledování je nevhodným zážitkem.

Svatováclavská koruna byla zhotovena ke korunovací českého krále Karla I. (jako římského císaře Karla IV.) a jeho první manželky, francouzské princezny Blanky z Valois, která se konala dne 2. září 1347 v Praze. Dále tato koruna spočinula slavnostně na hlavách 21 českých králů a jedné panující královny (Marie Terezie) a na hlavách 17 královen - manželek panujících králů (v případě Marie Terezie na hlavě jejího manžela arcivévody Františka Lotrinského, který byl jako císař František I.). Naposledy jí byla slavnostně korunována na českou královnu dne 12. září 1836 Marie Anna Sarcinská, manželka posledního korunovaného českého krále Ferdinanda V. Dobrotivého (jako císaře rakouského Ferdinanda I.), který byl na českého krále korunován 7. září 1836.

Dalšími částmi korunovačního souboru jsou královské žezlo a říšské jablko. Žezlo z doby Karlovy se nedochovalo. To, které je součástí dnešního korunovačního souboru, pochází z 2. pol. 16. stol., stejně jako královské jablko. Dalšími, nepřímými součástmi korunovačních klenotů byl korunovační kříž a korunovační

meč, oba pocházející z doby Karlovy. Tyto insignie jsou dnes uloženy v klenotnici svato-vítské katedrally.

Dále patřily k souboru korunovačních předmětů prsten a křišťalová nádoba na svěcený olej, které se však do dnešní doby nezachovaly.

V dobách, kdy čeští panovníci měli titul vévodu, nebyla slavnostním aktem nástupu do panovnické funkce korunovace, nýbrž slavnostní dosednutí kandidáta z přemyslovského rodu na kamenný knížecí stolec na Pražském hradě. I když čeští panovníci neustále usilovali o získání vyšší, tj. královské hodnosti a práva užívat královské koruny, což se jim nakonec podařilo, ani potom nebyla královská korunovace nezbytným aktem pro skutečný výkon panovnické moci v českém království. Zakladním nárokem na vládu v Čechách bylo přemyslovské dědičné právo. Korunovace byla spíše velkou okazalou slavností, která měla ukázat moc a slávu českého krále a lesk jeho dvora. Avšak po vymření domácího panovnického rodu Přemyslovců roku 1306 dochází ke změně nazírání na význam české královské korunovace. Nebyla již pouze slavnostním obřadem, ale získala charakter státoprávní. Stala se závažným projevem předání panovnické moci.

Královské korunovace měly probíhat podle přísných předpisů, které stanovil Karlův korunovační řád. Avšak okolnosti často znemožňovaly, aby těmto předpisům bylo učiněno zadost. Šlo zejména o korunovace, které byly svým průběhem mimořádné. Jedná se především o dvě dětské korunovace (Václava IV. roku 1363 a Ludvíka Jagellonského r.1509), jakož i o mimořádné události při korunovaci Jiřího z Poděbrad, kdy z koruny vypadnul drehokam.

Toto vše, ale i celou řadu dalších zajímavostí a informací se dočtete v publikaci, jejíž autorkou je Anna Skýbová. Knihu "České královské korunovační klenoty" vydalo v ČSR nakladatelství Panorama. (-klas-)

DVĚ JUBILEA.
Německé Velkopřevorství oslavilo 610^{té} výročí založení Komendy Schlatt.

Před 10^{ti} léty, dne 28. dubna 1974 byla z iniciativy generálního visitátora našeho Řádu J.E. barona von Hammera znovuoobnovena komenda ve Schlattu v Německu.

Obnovení bylo skutečně v rámci šestistého výročí založení této komendy a bylo vyvrcholeno slavnostními investiturami ve starém řádovém kostele ve Schlattu.

V tomto roce (v sobotu dne 7. dubna) zde uspořádalo Velkopřevorství Německé k tomuto 10. výročí znovuoobnovení opět slavnostní investitury.

10 roků od založení LHW Kolín/R.

V pátek dne 11. května na zámku Frens poblíže Kolína/R. se konaly oslavy 10 let od založení pomocné řádové organizace LHW. Zprávu o činnosti podali jednotliví vedoucí LHW z Düsseldorfu, Hürthu, Mnichova, Vörsenu a Wörrstadu. Oficiální program byl zakončen slavnostní večeří.

ZPRÁVY OSOBNÍ.

Manželé Menčíkovi se vrátili z Venezuely, kde se byli potěšit s právě narozenou vnučkou. Rodina našeho kancléře se rozmnožuje a my jim ke každému přírůstku srdečně gratulujeme.

Rytíř-komtur MUDr. O. Hřebík čtyřicátníkem.

Věren přísaze Hippokratově a svému přesvědčení, šířil Dr. Hřebík i slávu našeho Řádu ve službách těm nejobozejším. Několik stručných řádek, které nám na pohlednici zaslal vám tímto předkládáme.

...Nacházíme se již opět na zpáteční cestě, naše "kisna" s medikamenty je téměř prázdná. Rozšířil jsem působišťe v Alžírsku na oasu Targha (mají tam mimochodem velice dotěrné písečné blechy). Oficiální orgány to sice nevidí rády, když se domorodcům stourám v okončetinách a přilehlých orgánech a tvrdí, že o zdravotnické zabezpečení je postaráno. Mnozí však živého doktora ještě ani neviděli a jsou vděční za pomoc.

Zato v Maroku (oasa Merjoug) na mne opět čekaly zástupy a můj trvalý sekretář (berberský chlapec) poponášel hrdě tašku a překládal do "berberštiny". Srdečně zdraví Saman.

Spolubratr Dr. Hřebík to stihl a vrátil se do své "čtyřicítky" domů aby ji důstojně oslavil. Blahopřejeme!

KOMENDA HLÁSÍ.

Prof. Dr. M. Pospíšil z Berlína nám zaslal pro Velehrad 50.-DM, které jsme předali Otci Holasovi. 50.-DM nám zaslal i Dr. A. Kuhn, KLJ.

Vedení Komendy podalo ČVP návrh na přijetí dvou členů, na jedno povýšení do hodnosti komtura za zásluhy a na pasování čtyř

členů na rytíře.

Spolubratr rytíř-komtur A.Rolný ze Švýcar nám zaslal textilie. Tyto jsme s ostatními

věcmi, ve středu 2. května, naložili do nákladního auta, které po delší přestávce naše LHD opět odeslalo do Polska.

GENTLEMANI V SUKNÍCH, JEJICH KLANY A TRADICE.

(Připomínka k tomuto článku od našeho herolda ČVP, rytíře-komtura A.F.J. Karlovského).

..... Skotské Království má dodnes své nezávislé řády i instituce /řád Lorda Lyonu jako krále skotských heroldů je jedním z nich/ a královna musí ve Skotsku užívat znak kde se opakuje skotské pole v 1 a 4 čtvrti štítu a anglické je jen jednou ve 2 a irské ve 3 čtvrti. Také štítonoši jsou přehozeni /skotský je na čestném místě/ na přilbě je jenom skotský klénot, místo Podvazkového kádu je Kád Bodláku a devisy dole i nahoře jsou skotské. Stejně tak mají skotské pluky vlastní badges na čepicích i na praporech, naprosto odlišné od anglických a ve výčtu podobných jevů je možno pokračovat do nekonečna.

VÝZNAM SV. VOJTĚCHA PRO CHARVÁTY.

A ještě dodatek k loňskému mileniu ve kterém se dostalo biskupského svěcení sv. Vojtěchovi. Uvádíme zkrácený překlad článku z charvátského katolického bulletinu vydávaného v NSR.

Dle všeobecného mínění většiny katolických Charvátů je dosud znám jako první a jediný kanonizovaný Charvát františkánský mnich - mučedník, sv. Nikola Tavelič. Avšak známý český historik a theolog František Dvorník, připomíná, že tomu ve skutečnosti tak není. Poukazuje na sv. Vojtěcha Žijícího v X.století, kterého právem považuje za prvního svatého Bílých Charvátů. Vojtěch byl synem bělocharvátského knížete z rodu Slavníkovců (Slavníkovič). Z Dvorníkova výkladu vyplývá, že Charváté se připojili k dynamickému českému národu a s ním se sblížili. V každém případě se Slavníkovci roku 955 společně s Přemyslovským knížecím rodem účastnili vytvoření prvního českého státu pod politickým vedením Boleslava I. Tím bylo také navázáno i na dědictví Velké Moravy. Tito Charváté se proto také nazývají českými Charváty a udrželi si v rámci českého státu delší dobu určitou samostatnost.

Právem píše ve svém loňském lednovém (dání katolický záhřebský časopis "Kana" k oslavám tisíciletého biskupského svěcení sv. Vojtěcha:

"V dějinách každého národa existují osobnosti a události, které na žádný případ nesmíme zapomenout. Svatého Vojtěcha jsme nezapoměli, protože jsme ho nikdy neznali."

To je trpká kritika, která nás Charváty nutí k přemýšlení. Bělocharvátský svatý a český evropán nemůže být lhostejným národu, který vždy byl a dosud je spojen s Evropou.

Podívejme se však zpět do dějin na spletité vztahy mezi tehdy mladými slovanskými národy. Jedním z těch národů byli právě t.zv. Bílí Charváté. Jako Bílí byli označováni severní, kteří se v VII.století při stěhování národů nepřidali k svým krajanům táhnoucím na jih a zůstali ve své staré vlasti. Byzantský dějepisec Konstantin Porphyrogenet (912-959) uvádí ve svém díle "De administrado imperio" následující:

"Ti druzí Charváté zůstali v blízkosti franckého státu a nazývají se dnes Bílími Charváty. Mají své vlastní archonty, ale jsou poddanými franckých králů. Jsou nepokřtěni a žijí v přátelství s Turky." (Tím byli míněni Maďaři.)

I když tito Bílí Charváté byli značně oslabeni odchodem částí svých lidí na jih, udrželi si svoji politickou samostatnost

až do začátku XI.století. Uzavírali smlouvy a svazky i vedli války s jinými národy. Jejich území se v X.století rozprostíralo mezi oběma výběžky Karpat až po Krkonoše. Zda měli společnou vládu není známo. Dá se však předpokládat, že šlo o jakýsi dobrovolný svazek charvátských kmenů. Jisté však je, že již v X.věku hrála významnou roli jejich dvě centra - Krakov a Libice.

Pro Charváty je důležitý jeden známý detail ze života sv. Vojtěcha. Jde o rok 992, kdy se svým bratrem Radimem navštívil dnešní charvátskou zemi. Sem se již roku 626 vystěhovala velká většina Bílých Charvátů. Český dějepisec Dubravius z počátku XVI.st. se odvolává na starší prameny a píše, že Vojtěch podnikl se svým bratrem cestu po moři z Ancony do Senju, ležícímu na charvátském adriatickém pobřeží. Tato návštěva opravňuje k domněnce, že oba bratři navštívili Charvátsko jako zástupci bělocharvátských Slavníkovců. Vyslat je mohl jejich bratr a kníže Soběslav k tehdejšímu jihocharvátskému králi Držislavovi (696-997). To také dokazuje, že oba tehdejší charvátské státy si byly vědomy své existence a udržovaly mezi sebou i spojení.

Hádankou však i nadále zůstává: jak je možné, že tak významný muž, sluha Boží, je tak málo znám u ryze katolického národa, kterým jsou Charváté. Snad je to tím, že k pokřesťanství na jih se vystěhovalých Charvátů došlo podstatně dříve, než u ostatních Slovanů. Balkánští Charváté byli jako první z nich již v VII. století konfrontováni s křesťanstvím. Od samého začátku šli však svou vlastní cestou, zatím co jejich krajané, kteří zůstali na severu Evropy, ještě po několik staletí nebyli pokřtěni. Časem pak mezi nimi ustávalo jakékoliv spojení.

Ať je tomu jak chce, ve vědomí dnešních Charvátů zůstává tento velký svatý a jeho vliv na různé národy. Jemu otvírají své srdce s pocitem příslušnosti k velkému evropskému společenství.

MOLITVA ZAJEDNICE. (Přímluva k sv. Vojtěchovi v Charvátčině).

Sveti Adalberte, ti si povezivao naš narod na sjeveru u jugu, zastupao slogu medju narodima i beskompromisno se zalagao za to da svi ljudi upoznaju vjeru u jednoga Gospodina Isusa Krista, što ti je i donijelo mučeničku krunu. Izmoli svim po svijetu raspršenim Hrvatima nađu i pouzdanje da ćemo jednom doživjeti jedinstvo u slobodi i miru. Molimo te, usliši nas!